

Seria **KRÓTKICH POMOCY LITURGICZNYCH** powstała jako narzędzie dla posługujących, w celu lepszego wypełniania funkcji. Z tych opracowań mogą korzystać osoby o różnym doświadczeniu: by rozszerzyć lub uporządkować wiedzę. Pierwsza edycja **KPL** ukazywała się w „Wieczniku” w latach 2006-2008. W obecnej, **2 edycji**, poprawiono zarówno kwestie merytoryczne, jak i szatę graficzną, uwzględniono najnowsze prawodawstwo liturgiczne. Nadto zamieszczono odnośnik (adres i QR kod) do strony internetowej zawierającej szersze opracowania i więcej źródeł dotyczących danej funkcji liturgicznej.

„Każdą celebrację liturgiczną należy starannie przygotować przy zgodnym współudziale wszystkich zainteresowanych oraz przy użyciu mszału i innych ksiąg liturgicznych, tak co do strony obrzędowej, jak i spraw duszpasterskich czy muzyki. Dokonuje się tego pod kierunkiem rektora kościoła, uwzględniając także zdanie wiernych w sprawach, które ich bezpośrednio dotyczą. Kapłanowi zaś przewodniczącemu celebracji przysługuje zawsze prawo decydowania o tym, co należy do jego zadań”. (OWMR 111)

WPROWADZENIE

KOMENTARZ LITURGICZNY jest częścią katechezy liturgicznej podawaną w formie krótkich wskazówek, wyjaśnień, pouczeń przez współuczestniczącego w liturgii komentatora. Powinien być stosowany tylko wówczas, gdy jest niezbędny, np. gdy wierni pochodzą ze wspólnot stosujących różne rozwiązania podczas liturgii.

W posłudze komentatora można wyróżnić DWA ETAPY: przygotowanie komentarzy (albo ich wybór) i wygłoszenie na liturgii. Funkcja liturgiczna **KOMENTATORA** polega na odczytaniu komentarza liturgicznego.

MODLITWY KOMENTATORA

Każda funkcja liturgiczna jest świętym posługiwaniem, w którym człowiek jednoczy się z Chrystusem uobecniającym swe zbawcze dzieło. Jest to również służba wobec ludzi, którzy zgromadzili się na wspólną celebrację. Posługujący powinien więc modlić się – nie tylko za siebie, lecz także za tych, którym służy.

Przed liturgią: Przyjdź, Duchu Święty! Udziel mi łaski godnego odczytywania komentarzy w świętej liturgii Kościoła, a wszystkim zgromadzonym udziel daru rozumienia znaków wyrażających tajemnicę Chrystusa. Spraw, abysmy świadomie i czynnie uczestniczyli w świętych obrzędach liturgicznych.

Po liturgii: Dzięki Ci, Duchu Święty, za powołanie mnie do odczytywania komentarzy w świętej liturgii Kościoła. Spraw, abym nieustannie pogłębiał rozumienie tajemnic Chrystusa i był apostołem Eucharystii wobec innych ludzi.

MATERIAŁY POMOCNE DLA PEŁNIĄCYCH FUNKCJE KOMENTATORA LITURGICZNEGO:

DOKUMENTY PODSTAWOWE:

- **KONSTYTUCJA O ŚWIĘTEJ LITURGII** z 4 grudnia 1963 r.: nr. 7-8, 10-14, 21, 22§3, 24, 26-30, 34, 35.3, 48.
- **OGÓLNE WPROWADZENIE DO MSZAŁU RZYMSKIEGO**, 2002: nr. 50, 105b, 124.
DLA WSZYSTKICH POSŁUGUJĄCYCH: nr. 16-29, 34, 42-45, 49, 91, 95-97, 100, 107, 109-111, 119, 120, 169, 170, 273-275, 294, 310, 336.
- **WSKAZANIA EPISKOPATU POLSKI PO OGŁOSZENIU NOWEGO WYDANIA OWMR** przyjęte na 331. Zebraniu Plenarnym KEP 9.03.2005 r.: nr. 9, 12.
DLA WSZYSTKICH POSŁUGUJĄCYCH: nr. 1-3, 7, 8, 46-54.
- **OGÓLNE WPROWADZENIE DO LITURGII GODZIN:** nr. 259.
DLA WSZYSTKICH POSŁUGUJĄCYCH: nr. 241-253, 263-266.
- **WPROWADZENIE DO 2 WYD. LEKCYONARZA MSZALNEGO:** nr. 1-10, 15, 28, 32-37, 42, 57.
- **CEREMONIAŁ LITURGICZNEJ POSŁUGI BISKUPÓW**, 2013: nr. 115-118.
DLA WSZYSTKICH POSŁUGUJĄCYCH: nr. 65, 68-83, 99-109.

OPRACOWANIA Z LITURGIKI:

- Nadolski B. **LITURGIKA**, wyd. 2, 2011-2014 (4 tomy).
- **OPRACOWANIA Z TEOLOGII BIBLIJNEJ** lub **KATOLICKI PRZEKŁAD PISMA ŚWIĘTEGO Z KOMENTARZEM**.

FORMACJA LITURGICZNA:

- Bać T. (i in., red.) **KATECHIZM SŁUŻBY LITURGICZNEJ**, wyd. 3, Katowice 2012.
- Kucharska I., Kosmowski W., Kulbacki P. (red.) **TRIDUUM PASCHALNE. PODRĘCZNIK**, wyd. 3, Kraków 2015.

ZBIORY KOMENTARZY LITURGICZNYCH:

- **WZORCOWE** – w księgach liturgicznych: **MSZAŁ RZYMSKI; OBRZĘDY SAKRAMENTÓW** (pokuty, chrztu, małżeństwa, błogosławieństw).
- Rojewski A. **KOMENTARZE MSZALNE** (kilka tomów), Włocławek 1999-2003.

WYBRANE ZASOBY INTERNETOWE:

- CZYTANIA LITURGICZNE NA KAŻDY DZIEŃ: niezbednik.niedziela.pl
- DOKUMENTY LITURGICZNE: liturgia.episkopat.pl
- NAJNOWSZE DOKUMENTY KOŚCIOŁA POLSKIEGO O LITURGII: pomocniczy.diecezja.swidnica.pl/index.php/liturgia
- **CENTRALNA DIAKONIA LITURGICZNA:**
www.oaza.pl/cdl/

Strona zawierająca więcej materiałów dotyczących funkcji liturgicznych: www.oaza.pl/cdl/ksl/

KRÓTKIE POMOCY LITURGICZNE

KOMENTARZ LITURGICZNY

PRZYGOTOWANIE I SPOSÓB WYKONANIA POSŁUGI

oprac. Wojciech Kosmowski
odpowiedzialny za CDL
red. techniczna: Patrycja Kulczewska
sekretariat.cdl@gmail.com

we Wspomnienie św. Jana od Krzyża,
prezbitera i doktora Kościoła, AD 2019

CELE STOSOWANIA KOMENTARZA:

- ☞ osiągnięcie czynnego udziału wiernych,
- ☞ objaśnianie obrzędów, modlitw, czytań,
- ☞ kierowanie zewnętrznym uczestnictwem wiernych, ich odpowiedziami, modlitwami i śpiewem.

Potrzeba komentarza jest tym większa, im większe jest zgromadzenie liturgiczne, im słabiej uczestnicy są do liturgii przygotowani, im trudniejszy jest kontakt wzrokowo-słuchowy z celebransem.

OSOBA KOMENTATORA

Przewodniczący celebracji może wygłosić komentarz zawsze, ale tylko on może posługiwać się zwrotem „Droży bracia i siostry” czy podobnym. Komentator, który nie jest kapłanem, zwraca się do wiernych w 1 osobie liczby mnogiej. Wyświęcony szafarz wygłasza komentarz z prezbiterium, komentator zaś z innego miejsca mając przed sobą wiernych. Nie powinna być to jednak ambona.

Do pełnienia różnych zadań w życiu należy się starannie przygotować, zwłaszcza, gdy jest to służba najwznioślejsza – samemu Bogu w czynnościach liturgicznych. Przygotowanie to powinno być różnorakie:

PRZYGOTOWANIE DALSZE

☞ DUCHOWE

Liturgia jest źródłem i szczytem życia chrześcijańskiego. Posługa liturgiczna nie ogranicza się tylko do czynności spełnionej w liturgii, lecz jest także diakonią we wspólnocie. Wskazane jest zaangażowanie osób pełniących funkcję komentatora w inne dzieło apostołskie w rodzinie, parafii np. redagowanie gazety parafialnej, katecheza.

☞ TEOLOGICZNE

Przygotowanie i wygłoszenie komentarza jest jedną z bardziej skomplikowanych posług. Wymaga posiadania wiedzy teologicznej, która może być zdobyta podczas formacji w grupach apostołskich lub w czasie studiów teologicznych.

☞ WSPÓLNOTOWE

Komentarz liturgiczny nie powinien być przygotowywany przez jedną osobę - wskazane jest skompletowanie zespołu, opracowanie planu inicjacji liturgicznej w parafii czy wspólnocie (np. grupie rekolekcyjnej). Plan taki może zaproponować np. ks. proboszcz. Uwzględnić należy nowe dokumenty liturgiczne oraz potrzeby zgromadzenia np. najczęściej powtarzające się błędy.

Przygotowanie komentarza na niedzielą Mszę Świętą może odbywać się w czasie spotkań formacyjnych poświęconych rozważaniu tematu liturgii, tzw. kręgów liturgicznych.

PODSTAWOWE ZASADY PRZYGOTOWANIA:

Komentarze należy pisać (wybierać) w ścisłej łączności z celebransem, z uwzględnieniem tematu homilii i planu duszpasterskiego prowadzenia inicjacji liturgicznej w zgromadzeniu (parafii).

Zasady odnoszące się do wybranych komentarzy:

- **przed rozpoczęciem** – stosowany przy bardziej rozbudowanych celebracjach (może ukazać znaczenie procesji wejścia i znaków jej towarzyszących) lub wtedy, gdy przed liturgią należy podać wiernym wskazówki dotyczące uczestnictwa w Eucharystii (np. porządkowe, dotyczące przygotowania komunikantów etc.);
- **po pozdrowieniu** – prowadzi wiernych do zawiązania wspólnoty eucharystycznej, wprowadza myśl dnia;
- **do liturgii słowa** – zalecany, gdy czytania są trudniejsze i wymagają wytłumaczenia, ma pomóc zgromadzeniu w słuchaniu słowa Bożego; może dotyczyć całej liturgii słowa (wtedy powinien wygłoszony po kolekcje) albo poszczególnych czytań; jeśli dotyczy tylko Ewangelii, to winien być wygłoszony przed śpiewem przed Ewangelią;
- **przed procesją z darami** – wprowadza w obrzęd przygotowania darów albo do liturgii eucharystycznej, wyjaśnia znaczenie innych darów niż chleb i wino;
- **przed prefacją** – podaje powody do wyrażenia wdzięczności Bogu; w dalszej części modlitwy eucharystycznej nie wolno stosować komentarzy;
- **wprowadzenie do Modlitwy Pańskiej** – uwzględnia tajemnicę dnia lub wprowadza do obrzędów Komunii;
- **przed znakiem pokoju** – wzywa do przekazania sobie znaku miłości i jedności (a nie przebaczenia);
- **przed końcowym błogosławieństwem** – może mieć charakter słowa życia, nawiązywać do myśli dnia i homilii;
- **przed innymi obrzędami** wymagającymi wprowadzenia/tłumaczenia np. przed Obrzędem Światła podczas Wigilii Paschalnej.

CECHY KOMENTARZY LITURGICZNYCH:

- ☞ **przejrzyste, jasne** – niewymagające dodatkowego tłumaczenia,
- ☞ **zwięzłe (krótkie)** – komentarz nie może stać się homilią,
- ☞ **nieliczne** – podczas liturgii nie powinno być zbyt wielu komentarzy,
- ☞ **umiarkowane** – należy unikać żaru argumentacji, manifestacji przeżyć i przemyśleń komentatora,
- ☞ **starannie przygotowane, z zasady na piśmie**, z uwzględnieniem specyfiki zgromadzenia (okresu roku liturgicznego, wieku i sytuacji życiowej wiernych); tylko kapłan może wygłosić komentarz bez czytania go z kartki,
- ☞ wcześniej **sprawdzone przez celebransa** – by uniknąć błędów teologicznych i rozwlekłości,
- ☞ **wygłoszone spokojnym głosem i w odpowiednim czasie** – muszą być zharmonizowane z czynnością liturgiczną, nie mogą opóźniać ani przerywać świętej czynności.

PRZYGOTOWANIE BLIŻSZE

PODCZAS PRÓB PRZED LITURGIĄ NALEŻY ZWRÓCIĆ UWAGĘ NA:

- ☞ artykulację i dykcję osób mających pełnić funkcję komentatora (nie mogą jej pełnić osoby nieumiejące czytać wyraźnie); ćwiczenia dykcji, to nieodzowny element przygotowania do pełnienia posługi słowa,

- ☞ określenie, ile osób ma pełnić tę posługę – posługujących może być tyłu, ile jest komentarzy liturgicznych,
- ☞ uzgodnienie treści i kolejności komentarzy oraz przeczytanie ich na głos, aby wychwycić pułapki językowe,
- ☞ wskazanie miejsc, które mają zająć posługujący (w pobliżu miejsca wykonywania posługi),
- ☞ określenie, kiedy i w jaki sposób należy podejść do mikrofonu i odejść na miejsce – droga do przejścia powinna być jak najkrótsza,
- ☞ strój posługujących – winien być godny i odświętny, w żadnym wypadku zbyt swobodny, roboczy lub plażowy.

UZGODNIENIA Z INNYMI UCZESTNIKAMI CELEBRACJI

- ✓ **główny celebrans** lub osoba przez niego wyznaczona (np. animator, ceremoniarz) ustala treść i sprawdza przygotowane komentarze;
- ✓ **z głównym celebransem** lub **ceremoniarzem** należy uzgodnić czy w przebiegu obrzędów nie zaszyły zmiany mające wpływ na przygotowane komentarze (np. czytania, śpiewy, rodzaj darów niesionych w procesji);
- ✓ **lektorzy** powinni wiedzieć, czy są komentarze do liturgii słowa;
- ✓ **z organistą, scholą** należy ustalić jakie śpiewy będą wykonywane (gdy do nich są komentarze), powinni też wiedzieć, w których momentach liturgii są komentarze, aby nie nałożyły się na nie śpiewy;
- ✓ **ze scholą** należy uzgodnić sposób korzystania z mikrofonu (jeśli komentarz jest czytany ze wspólnego mikrofonu);
- ✓ komentatorzy **między sobą** powinni uzgodnić, kto co czyta i w jakiej kolejności.

PRZYGOTOWANIE BEZPOŚREDNIE

TUŻ PRZED CELEBRACJĄ NALEŻY PAMIĘTAĆ O TYM, ŻE:

- ☞ posługujący przychodzą do zakrystii co najmniej 15 minut (w dni powszednie) lub 30 minut (w święta i uroczystości) przed liturgią, aby dokonać ostatnich uzgodnień,
- ☞ estetyczną kartkę z komentarzami, najlepiej wydrukowanymi i w razie potrzeby z dokładniejszym określeniem czasu wygłoszenia, należy włożyć do estetycznej, sztywnej okładki i położyć ją w pobliżu miejsca spełniania posługi; warto przygotować także spis momentów liturgii, w których będą komentarze (a w przypadku bardziej rozbudowanej celebracji: plan liturgii) dla GC, ceremoniarza i organisty/kantora/scholi,
- ☞ przed liturgią należy sprawdzić działanie mikrofonu (głośność, długość kabli, sposób włączania i wyłączania oraz zmiany ustawienia) i zająć przygotowane miejsca w kolejności wykonywanych komentarzy;
- ☞ istotnym elementem przygotowania jest **modlitwa** i chwila skupienia w ciszy.

ZASADA ODCZYTYWANIA KOMENTARZY:

Powinny one zostać wygłoszone, **gdy zapadnie cisza**, tzn. kiedy wszyscy usiądą (np. przed liturgią słowa, przed procesją z darami) albo gdy stoją (np. po pozdrowieniu); nie powinny nakładać się na modlitwy celebransa, czytania czy śpiewy; jeśli zdarzy się pomyłka i np. przed komentarzem rozpocznie się śpiew, to komentarz należy opuścić.